

ABSOLIUTAUS IMUNITETO TAIKYMO ARBITRAMS PRIELAIDOS IR PERSPEKTYVOS

Tadas Varapnickas

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedros doktorantas
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius, Lietuva
Tel. (+370 5) 236 61 70
El. paštas: <tadas.varapnickas@tf.vu.lt>

Straipsnyje analizuojamas absoliutus arbitro imunitetas nuo žalos atlyginimo ir jo taikymo prielaidos bei pagrįstumas. Taip pat aptariama absoliutaus imuniteto taikymo arbitrams kilmė, paaiškinami tokio imuniteto pranašumai ir trūkumai, analizuojama, ar Lietuvoje yra sąlygų arbitrų visiškai atleisti nuo atsakomybės.

This article analyses absolute immunity of arbitrators from the civil suits, possibilities to apply it as well as its validity. The article examines origins of absolute immunity, explains the advantages and disadvantages of it, analyses whether it would be possible to apply absolute immunity of arbitrators under the Lithuanian law.

Įvadas

„Viena iš reikšmingiausių globalių tendencijų arbitraže yra vis didėjantis jo, kaip prioritetinio tarptautinių komercinių ginčų sprendimo priemonės, populiarumas, taip pat didėjanti teismų parama arbitražui daugumoje valstybių“¹. Lietuvoje arbitražo populiarumas taip pat nuolat didėja² ir tai po truputį tampa nebe stebinamu, o savaime suprantamu dalyku.

Vis dėlto, nors arbitražas tampa vis dažnesniu ginčo šalių pasirinkimu, o doktrinoje arbitražui skiriama daug dėmesio, tačiau kai kurios su arbitražu susijusios problemos dėl įvairių priežasčių lieka arba visai neaptartos, arba nepakankamai išanalizuotos. Viena iš tokių temų yra susijusi su ginčą sprendžiančio arbitro atsakomybės aspektais. Ne tik absoliuti dauguma nacionalinių arbitražo įstatymų, įskaitant ir Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymą³ (toliau – KAI), bet ir tarptautiniu mastu svarbių dokumentų, pavyzdžiui, UNCITRAL pavyzdinis tarptautinio komercinio arbitražo įstatymas⁴ (toliau – UNCITRAL pavyzdinis įstatymas), neaptaria su arbitro atsakomybe ar imunitetu susijusių klausimų. Tai neturėtų stebinti, nes rengiant UNCITRAL pavyzdinį įstatymą, šio klausimo

¹ BORN, Gary B.; MILES, Wendy. Global trends in international arbitration [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 12 d.], p. 1. Prieiga per internetą: <http://www.wilmerhale.com/uploadedFiles/WilmerHale_Shared_Content/Files/Editorial/Publication/GlobalTrends_InternationalArbitration.pdf>.

² NEKROŠIUS, Vytautas. Vilniaus komercinio arbitražo teismas: faktai ir skaičiai. *Arbitražas: teorija ir praktika*, 2015, t. 1, p. 85.

³ Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymas. *Valstybės žinios*, 1996, nr. 39-961. Naujos redakcijos įstatymas patvirtintas įstatymu Nr. XI-2089. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 76-3932.

⁴ UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985. With amendments as adopted in 2006 [interaktyvus. Žiūrėta 2016 m. rugpjūčio 12 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf>.

aptarimas teisės akte buvo laikomas pernelyg kontroversišku, jog būtų įtrauktas į modelinį įstatymą⁵. Todėl ir nacionaliniai įstatymų leidėjai, visiškai ar iš dalies perkeldami UNCITRAL pavyzdinį įstatymą į savo teisinę bazę, nesureguliuojo arbitro atsakomybės klausimų. Nepaisant to, „arbitrų atsakomybės problema, taip pat šio klausimo strategija ir praktinis įgyvendinimas yra verti dėmesio. Jis paliečia vidinį santykį tarp šalių ir arbitrų“⁶.

Straipsnio tikslas, uždaviniai ir objektas. Šio straipsnio tikslas – aptarti vieną iš galimų arbitro atsakomybės atvejų – absoliutų arbitro imunitetą, jo taikymo prielaidas ir taikymo galimybes Lietuvoje. Dėl ribotos straipsnio apimties kitos galimos alternatyvos – absoliuti arbitro atsakomybė ir ribotas arbitro imunitetas – bus analizuojamos ateities straipsniuose, taip pat straipsnio autoriaus rengiamoje daktaro disertacijoje, kurioje bus aptariami ir klausimai, susiję su nuolatinės arbitražo institucijos ir jos darbuotojų atsakomybe. Pažymėtina, kad šiame straipsnyje absoliutus arbitro imunitetas aptariamas bendrai civilinės atsakomybės (tiek sutartinės, tiek deliktinės) požiūriu, jos nediferencijuojant (nebent to reikalautų kontekstas), o straipsnyje vartojama sąvoka „absoliutus imunitetas“ neapima su baudžiamąja ar administracine atsakomybe susijusių klausimų. Šio straipsnio uždavinys – išanalizuoti absoliutaus arbitro imuniteto taikymo prielaidas, apžvelgiant užsienio valstybių praktiką ir pateikiant kritinę absoliutaus arbitro imuniteto analizę.

Tyrimo metodai. Straipsnyje daugiausia naudojami sisteminis ir lyginamasis tyrimo metodai, kuriais bandoma atskleisti absoliutaus arbitro imuniteto taikymo prielaidas ir taikymo praktiką. Taip pat straipsnyje naudojami istorinis, įstatymų leidėjo ketinimų ir loginis metodai, kuriais atskleidžiama absoliutaus arbitro imuniteto problematika.

Darbo originalumas. Iki šiol arbitro atsakomybės klausimams arbitražo doktrinoje nėra skiriama daug dėmesio. Šį klausimą pavieniuose straipsniuose plačiau yra analizavę tik keletas užsienio mokslininkų, pvz., Susan D. Franck, Dario Alessi ir kiti. Lietuvoje bendrai arbitrų atsakomybės klausimas aptartas 2014 m. pasirodžiusiame Beatos Kozubovskos ir Rimanto Daujoto straipsnyje „Arbitrų atsakomybė ir imunitetas nuo atsakomybės“.

Naudoti šaltiniai. Rengiant šį darbą daugiausia naudotasi užsienio literatūra, taip pat analizuoti užsienio valstybių ir tarptautiniuose teismuose priimti teismų sprendimai.

1. Absoliutaus imuniteto taikymo arbitrams kilmė ir prielaidos

Siekiant geriau suvokti, ką reiškia absoliutus arbitro imunitetas, būtina išsiaiškinti, šių sąvokų reikšmę. Tarptautinių žodžių žodyne viena iš žodžio „imunitetas“, kuris lotyniškai reiškia laisvumą nuo prievolių, reikšmių – bendrųjų įstatymų netaikymas ypatingą padėtį valstybėje užimantiems asmenims⁷. „Absoliutus“ reiškia besąlyginis, neribotas, nesantysis, visiškas ir pan.⁸ Taigi absoliutus imunitetas galėtų būti suprantamas kaip neribotas įstatymų netaikymas, laisvumas nuo prievolių. Būtent tokia yra absoliutaus imuniteto reikšmė ir arbitraže. Nors joks teisės aktas nepateikia absoliutaus arbitro imuniteto apibrėžimo, o doktrinoje ši sąvoka taip pat nagrinėjama jos plačiau neaiškinant, absoliutų arbitro imunitetą būtų galima apibrėžti kaip visišką arbitro atsakomybės apribojimą, leidžiantį jam išvengti atsakomybės už bet kokius savo veiksmus, padarytus atliekant arbitro funkcijas, nepaisant kaltės formos ir kitų aplinkybių.

⁵ FOUCHARD, GAILLARD, GOLDMAN on *International Commercial Arbitration*. Edited by Emmanuel Gaillard, John Savage. The Hague: Kluwer Law International, 1999, p. 592.

⁶ ALESSI, Dario. Enforcing Arbitrator's Obligations: Rethinking International Commercial Arbitrators' Liability. *Journal of International Arbitration*, 2014, t. 6(31), p. 738.

⁷ Tarptautinių žodžių žodynas [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.zodynas.lt/tarptautinis-zodziu-zodynas/>>.

⁸ Tarptautinių žodžių žodynas <...>.

Absoliutaus imuniteto arbitrams taikymo doktrina neatskiriama susijusi su viena iš pagrindinių arbitražo teorijų – jurisdikcine, kuri sieja arbitražą su teismo procesu ir laiko šį ginčų sprendimo būdą teismo surogatu, o arbitrą prilygina teisėjui. Kad būtent tai yra absoliutaus arbitrų imuniteto pagrindas, sutinkama ir doktrinoje, nurodant, kad „arbitrų imunitetas nuo ieškinių yra grindžiamas teisėjo imuniteto doktrina“⁹.

Jurisdikcinės arbitražo teorijos šalininkai teigia, kad „arbitražas yra bylinėjimosi teisme analogas, kurio tikslas yra galutinis ginčo tarp šalių išsprendimas remiantis teise“¹⁰. Nors jurisdikcinė teorija skyla į keletą atšakų, tačiau visų jų idėja yra bendra – jurisdikcinė teorija „arbitražą laiko ne sutartiniu institutu, o tapatina ar sieja jį su teisminiu organu“¹¹.

Nors jurisdikcinė arbitražo teorija nėra vienintelė teorija, kuria grindžiamas šis ginčų sprendimo būdas, tačiau tai yra viena iš dviejų pagrindinių doktrinų, todėl jos įtaka arbitražo raidai nekvestionuotina. Laikantis jurisdikcinės teorijos ir arbitražą prilyginant teismo procesui, o arbitrą tapatinant su teisėju, turėtų būti atsižvelgiama ir į tai, kaip yra reguliuojami teisėjo imuniteto klausimai.

Jungtinių Tautų pagrindinių principų dėl teisminės valdžios nepriklausomumo, priimtų 1985 m.¹², 16 straipsnyje nurodoma, kad teisėjai turėtų turėti imunitetą nuo civilinių ieškinių dėl žalos atlyginimo už netinkamus veiksmus ar neveikimą vykdant savo kaip teisėjo pareigas. Tačiau dar iki šių principų priėmimo teisėjų imuniteto doktrina jau buvo paplitusi, pvz., jau 1868 m. pasakė, o 1932 m. Anglijoje teismai pakartojo, kad „visiems teismams esmė yra tai, kad teisėjai, kurie yra paskirti saugoti teisę, turėtų ją saugoti patys turėdami teisinę apsaugą, nepriklausomai ir laisvai bei be baimės. Ši nuostata nėra skirta saugoti korumpuotą teisėją, bet skirta visuomenei, kurios interesas yra, kad teisėjai būtų laisvi priimdami sprendimus ir nebijantys pasekmių, kai juos priima“¹³. Kitose valstybėse, ypač bendrosios teisės šalyse, pavyzdžiui, JAV, teisėjai taip pat turi imunitetą¹⁴.

Lietuvoje teisėjams taip pat garantuojamas imunitetas. Doktrinoje nurodoma, kad „keliant aukštus reikalavimus teisėjams privalu užtikrinti, kad jie nepatirs neteisėto ar nepagrįsto nei privačių asmenų (jų grupių), nei viešosios valdžios institucijų (pareigūnų) persekiojimo. Dauguma teisėjų asmens neliečiamumo garantijų yra tiesiogiai susijusios su teisėjų patraukimo atsakomybės tvarkos ypatumais“¹⁵. Lietuvos Respublikos teismų įstatymo¹⁶ 47 straipsnio 8 dalyje *expressis verbis* nurodyta, kad teisėjas ar teismas neatsako už žalą, atsiradusią proceso šaliai dėl to, kad byloje priimtas neteisėtas ar nepagrįstas sprendimas. Šią žalą įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka atlygina valstybė. Dėl teisėjo nusikaltamos veikos vykdant teisingumą atsiradusią ir asmeniui valstybės atlygintą turtinę ir neturtinę žalą valstybė regreso tvarka išieško iš teisėjo. Taigi tik tuo atveju, jei teisėjas, vykdydamas savo pareigas, padarė nusikaltimą, valstybės išmokėtos žalos atlyginimas galimas iš paties teisėjo.

Todėl, laikantis tokios logikos, teisėjams turint imunitetą, garantuojamą ir tarptautinių dokumentų, arbitrams taip pat turėtų būti garantuojama apsauga nuo ieškinių. Doktrinoje taip pat pripažįstama, kad, pvz., „Jungtinėse Valstijose, Anglijoje ir netiesiogiai Prancūzijoje, arbitrų ir arbitražo institucijų

⁹ FRANCK, Susan D. The Liability of International Arbitrators: A Comparative Analysis and Proposal for Qualified Immunity. *New York Law School Journal of International & Comparative Law*, 2000, Vol. 20, p. 15.

¹⁰ BELOHAVLEK, Alexander J. The Legal Nature of International Commercial Arbitration and the Effects of Conflicts between Legal Cultures. *Law of Ukraine*, 2011, Vol. 2, p. 19.

¹¹ DOMINAS, Gediminas; MIKELĖNAS, Valentinas. *Tarptautinis komercinis arbitražas*. Vilnius: Justitia, 1995, p. 33.

¹² Basic Principles of the Independence of the Judiciary, 1985 [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 12 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/IndependenceJudiciary.aspx>>.

¹³ ROTHSCHILD, Jay L. Judicial Immunity for Acts Without Jurisdiction. *Fordham Law Review*, 1938, t. 7, p. 62.

¹⁴ FRANCK, Susan D. The Liability <...>, p. 16–17.

¹⁵ KŪRIS, Egidijus, et al. *Lietuvos teisinės institucijos*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 185.

¹⁶ Lietuvos Respublikos teismų įstatymas. *Valstybės žinios*, 1994, nr. 46-851.

imunitetas išsivystė iš kiekvienos šių valstybių požiūrio į teisėjo imunitetą¹⁷. Kad arbitras turi imunitetą dėl savo funkcijų panašumo į teisėjo, ypač dažnai ir dar nuo XIX a.¹⁸ aptinkama JAV teismų praktikoje, pvz., Jungtinėse Amerikos Valstijose teismai laikosi pozicijos, kad „arbitras yra kvaziteisminis pareigūnas <...> vykdamas teismo funkcijas. Jo nešališkumui, nepriklausomumui ir laisvei nuo neteisėtos įtakos užtikrinti yra tiek pat racijos, kiek ir teisėjo ar prisiekusiojo atveju“¹⁹. Kitoje byloje apskritai buvo pasisakyta, kad arbitro imunitetas yra tolygus teisėjo imunitetui²⁰. Arbitro imunitetas kitose bylose grindžiamas ir tuo, kad jis yra būtinas siekiant apsaugoti arbitražo sprendimų stabilumą nuo nepatenkintų šalių ieškinių, taip pat tuo, jog arbitrais paprastai yra asmenys, kuriems tai nėra pagrindinė veikla, todėl be imuniteto profesionalai galimai atsisakytų arbitruoti ginčus, o tai kenktų arbitražo augimui²¹. Teksaso apeliacinis teismas netgi pripažino, kad arbitras turi imunitetą ir tais atvejais, kai jis nepraneša apie interesų konfliktą, nors tokiu pagrindu gali būti panaikintas pats arbitražo teismo priimtas sprendimas, nes interesų konflikto atskleidimas yra tiesiogiai susijęs su arbitro funkcijomis, už kurių vykdymą arbitrai negali kilti atsakomybės²². Klostantis tokiai teismų praktikai, JAV teisės doktrina suformulavo kriterijus, kuriais remiantis nustatoma, ar ginčo sprendėjas atlieka panašias į teisėjo funkcijas ir dėl to turi imunitetą. Tokia galimybė yra tais atvejais, kai i) egzistuoja ginčas; ii) galutinai išsprendžiami atsakomybės klausimai (angl. *ultimate determination of liability*) ir iii) ginčo sprendėjas kaip ir teisėjas organizuoja teismo posėdį ir išklauso šalių pateiktus įrodymus²³.

Tačiau ir kitose valstybėse pripažįstamas arbitro ir teisėjo panašumas tuo pagrindžiant ir imuniteto taikymo arbitrai būtinybę. Pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje teismai laikosi pozicijos, kad arbitrai yra kvaziteisminėje pozicijoje ir turi imunitetą, jei padaroma teisės ar fakto klaida²⁴. Lordų rūmų sprendime konstatuota, kad už teisėjo imuniteto slypinti viešosios tvarkos apsauga yra vienodai taikoma ir arbitrams²⁵. Panašią išvadą padarė ir Airijos aukštasis teismas²⁶.

Tai, kad arbitrams turėtų būti taikomas absoliutus imunitetas, galima pagrįsti ir viešosios tvarkos apsauga. „Bijoma, kad jei arbitrai, skirtingai nei teisėjai, neturėtų imuniteto, tai i) nepatenkintos šalys galėtų grasinti arbitrams ar ii) arbitrai nepriimtų principingų sprendimų, jei bijotų, kad vėliau jiems gali būti pateiktas ieškinys“²⁷. Doktrinoje taip pat pabrėžiama, kad „arbitro imunitetui apsaugoti pa-

¹⁷ RASMUSSEN, Matthew. Overextending Immunity: Arbitral Institutional Liability in the United States, England, and France. *Fordham International Law Journal*, 2002, Vol. 26, p. 1838.

¹⁸ RASMUSSEN, Matthew. Overextending <...>, p. 1843.

¹⁹ JAV Masačusetso Aukščiausiasis Teismas. 1884 m. sprendimas byloje *Hoosac Tunnel Dock & Elevator Co. v. O'Brien*. Cituojama pagal SENECZKO, Alan E. Arbitration – Arbitrator Potentially Liable for Failure to Render a Decision. *Baar v. Tigerman*, 140 Cal. App. 3d 979 Cal. Rptr. 834 (1983). *Marquette Law Review*, 1983, Vol. 67, p. 152.

²⁰ JAV Kalifornijos apeliacinis teismas. 1989 m. liepos 25 d. sprendimas byloje *Coopers & Lybrand v. Superior Court (Schwartz)*. [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 23 d.]. Prieiga per internetą: <<http://law.justia.com/cases/california/court-of-appeal/3d/212/524.html>>.

²¹ JAV apeliacinis teismas. 1977 m. balandžio 12 d. sprendimas byloje *Tamari v. Conrad* [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 23 d.]. Prieiga per internetą: <<http://openjurist.org/552/f2d/778/tamari-v-p-conrad>>.

²² HWANG, Michael, et al. Claims Against Arbitrators for Breach of Ethical Duties. *Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation: The Fordham Papers*, 2007, Vol. 1, p. 239.

²³ PARK, William W. Text and Context in International Dispute Resolution. *Boston University School of Law International Law Journal*, 1997, Vol 15(191), p. 206.

²⁴ Jungtinės Karalystės Lordų rūmai. 1975 m. liepos 14 d. sprendimas byloje *Arenson v. Casson Beckman Rutley & Co* [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 23 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.trans-lex.org/311310/>>.

²⁵ Jungtinės Karalystės Lordų rūmai. 1974 m. vasario 12 d. sprendimas byloje *Sutcliffe v. Thackrah ir kt.* [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 23 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.trans-lex.org/311320/>>.

²⁶ Airijos aukštasis teismas. 2005 m. liepos 29 d. sprendimas byloje *Patrick Redahan v. Minister for Education and Science* [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 23 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ie.vlex.com/vid/redahan-minister-education-science-56488415>>.

²⁷ FRANCK, Susan D. The Liability <...>, p. 28.

teikiama daug pateisinių, susijusių su viešąja tvarka, kylančių iš tų pačių pateisinių, skirtų teisėjų apsaugai²⁸.

Galima teigti, kad arbitro imuniteto doktrina yra grindžiama būtent tuo, jog arbitras atlieka panašias į teisėjo funkcijas – nagrinėdamas šalių pateiktus įrodymus, priima ginčo šalims privalomą galutinį sprendimą, o teisėjui turint imunitetą, arbitras taip pat turėtų juo naudotis. Pripažįstama, kad plačiausiai absoliutaus arbitro imuniteto doktrina yra išsivysčiusi JAV, tačiau pirmiau cituota kitų šalių praktika ir doktrina pagrindžia, jog ir kitose valstybėse yra pavyzdžių, kai arbitrai buvo garantuotas absoliutus imunitetas.

2. Absoliutaus imuniteto taikymo kritika

Nepaisant to, kad jurisdikcinė arbitražo teorija, kaip minėta, yra viena iš keturių pagrindinių arbitražo grindžiančių doktrinų, kuri leidžia pagrįsti ir imuniteto arbitrai taikymą, absoliutaus imuniteto arbitrai taikymas sulaukia nemažai kritikos.

Pirmiausia, kaip minėta, absoliutaus imuniteto doktrina grindžiama tuo, kad arbitrai atlieka panašias į teisėjo funkcijas, o teisėjas turi imunitetą. Vis dėlto dėti lygybės ženklą tarp teisėjo ir arbitro negalima. Arbitrams „funkcijas suteikia šalis, o ne valstybė, kuri paskiria nagrinėti bylą teisėjui atsitiktinai. Arbitrai nebūtinai yra saistomi įstatymo ar precedento ir jų nekuria. Procesas teisės ar precedento suformuotos taisyklės nėra taikomos. Arbitro priimtų sprendimų peržiūra yra daug labiau ribota nei teismų sprendimų, todėl jų galutinumo laipsnis yra aukštesnis. Skirtingai nei teisėjai, nominuoti spręsti ginčą, arbitrai turi neribotą teisę atsisakyti paskyrimo ar derėtis dėl paskyrimo sąlygų, o teisėjai tokios galimybės neturi“²⁹. Išskiriama ir daugiau reikšmingų skirtumų, pvz., arbitras turi ribotas galimybes įrodymų rinkimo, laikinųjų apsaugos priemonių, liudininko apklausos procedūrose, negali spręsti dėl trečiųjų asmenų teisių ir pareigų, jiems atlyginimą moka šalis, o ne valstybė ir kt.³⁰ Be to, kaip pabrėžiama Prancūzijos arbitražo doktrinoje, arbitrams nėra taikomi teisėjų veiklai svarbūs aktai³¹, pvz., teisėjų etikos kodeksas ir pan. Bene griežčiausiai arbitro ir teisėjo statusą bandė atskirti Weston, nurodžiusi, jog „arbitras tarnauja kaip privati priemonė (angl. *vehicle*), kad užtikrintų ekonominius santykius. Jis yra sutarties kūrinys, kuriam šalis moka už pareigų vykdymą, o jo sprendimai šalims yra privalomi tik todėl, jog pačios šalys dėl to priima specifinį, asmeninį apsisprendimą. Arbitro sprendimai nėra svarbūs socialiai, išskyrus tuos, kurie moka už arbitro darbą. Teisėjas yra valstybės instrumentas socialiniams ginčams spręsti. Šalis kreipiasi į teismą dėl ginčo sprendimo per teisminę struktūrą, išlaikoma daugiausiai viešosiomis lėšomis. Jo sprendimai gali būti nugludinti viešosios tvarkos svarstymų ir kupini *stare decisis* principo pasekmėmis“³². Nors su Weston galima ginčytis dėl to, kad arbitro sprendimai nėra svarbūs socialiniu požiūriu, nes arbitražu išsprendžiamas kilęs konfliktas ir atkuriamas teisinė taika, tačiau ji gana taikliai apibūdina teismo ir arbitražo prigimties skirtumus, pabrėždama, kad teisėjas yra valstybės pareigūnas, o arbitras – privatus asmuo.

Vis dėlto turbūt svarbiausias skirtumas siejant su aptariamu klausimu yra tai, kad paprastai arbitražo teismo sprendimai negali būti skundžiami ir pasižymi tuo, jog yra galutiniai. Nors UNCITRAL pavyzdinis įstatymas, taip pat ir nacionaliniai įstatymai numato galimybę kreiptis į valstybės teismą dėl arbitražo sprendimo panaikinimo, tačiau tai yra ribota galimybė, kurios prilyginti teismo sprendi-

²⁸ HEBASHI, Hazem. Should arbitrator immunity be preserved under English law? *North East Law Review*, 2014, Vol. 2, p. 64.

²⁹ ALESSI, Dario. Enforcing <...>, p. 745.

³⁰ Ten pat, p. 745–746.

³¹ FOUCHARD, GAILLARD, GOLDMAN <...>, p. 590.

³² WESTON, Maureen A. Reexamining Arbitral Immunity in an Age of Mandatory and Professional Arbitration. *Minnesota Law review*, 2006, Vol. 88, p. 495.

mo apskundimui negalima. Būtent galimybė apskusti teismo sprendimą apeliacine tvarka yra teisėjo imuniteto pagrindas³³.

Visa tai lemia, kad, „nepaisant „funkcinio“ panašumo, įstatymų leidėjai ir teismai turėtų būti atsargūs plėsdami arbitrų imunitetą, neapsvarstę sutartinės arbitražo prigimties, iš kurios kyla arbitro įgaliojimai, ir tinkamai neįvertindami balanso su viešąja tvarka“³⁴.

Antra, absoliutus arbitrų imunitetas kritikuojamas ir dėl to, kad jo taikymas skatina neatsakingą elgesį. Doktrinoje pažymima, kad absoliutus arbitro imunitetas „nesudaro prielaidos arbitrams būti atsakingiems už savo veiksmus šalims, kurios moka jiems atlyginimą. Absoliutus imunitetas apsaugotų arbitrus net situacijomis, jei jie tyčia piktnaudžiautų savo diskrecija, o tai yra itin pavojinga turint omenyje ribotą arbitražinio sprendimo peržiūrėjimo galimybę“³⁵. Kad nebaudžiamumas gali sukelti priešingų nei siekiama padarinių, pripažįstama ir kituose arbitražo mokslininkų straipsniuose³⁶.

Trečia, net ir kildinant absoliutų arbitro imunitetą iš teisėjo imuniteto, negalima nepastebėti to, kad ir teisėjas neturi visiško imuniteto. Pavyzdžiui, lingvistinė Lietuvos Teismų įstatymo 47 straipsnio 8 dalies analizė leidžia teigti, jog teisėjui gali būti taikoma atsakomybė, tačiau ne tiesiogiai, o tada, kai nukentėjusiam asmeniui žalą atlygina valstybė ir yra kitų įstatyme nurodytų sąlygų, pvz., padarytas nusikaltimas.

Todėl tai lemia, kad absoliutus imunitetas arbitrams yra aptinkamas ypač retai ir šiuo metu yra taikomas iš esmės tik JAV³⁷. Tačiau „daugumoje jurisdikcijų pripažįstama, kad arbitrų imunitetas reikalingas, siekiant užtikrinti arbitro veiklos nepriklausomumą ir nešališkumą. <...> Optimalus arbitrų atsakomybės ir imuniteto nuo atsakomybės tarptautiniame komerciniame arbitraže modelis – tarpinio varianto pasirinkimas tarp absoliutaus arbitrų imuniteto įtvirtinimo <...> ir absoliučios atsakomybės įtvirtinimo“³⁸.

Taigi, absoliutaus arbitro imuniteto kildinimas iš teisėjų saugančio imuniteto yra savaime klaidingas, nes teisėjas tokio absoliutaus imuniteto dažniausiai neturi. Kad arbitras tam tikrais atvejais gali būti atsakingas už savo neteisėtus veiksmus, patvirtina ir kiti teisės aktai. Pavyzdžiui, Tarptautinės advokatų asociacijos 1987 m. Tarptautinių arbitrų etikos taisyklių preambulėje buvo eksplicitiškai nustatyta, kad „arbitrams iš principo turėtų būti garantuojamas imunitetas pagal nacionalinius įstatymus, išskyrus ypatingus atvejus, kai tyčia ar neapgalvotai nesilaikoma savo pareigų“³⁹. Tačiau šias taisykles pakeitus Interesų konfliktų tarptautiniame arbitraže taisyklėmis⁴⁰, tokios principinės nuostatos šiame teisės akte neliko. Jungtinės Karalystės arbitražo įstatymo⁴¹ 29 straipsnyje įtvirtintas iš esmės tapatus principas. Šio teisės akto komentare pabrėžiama, kad tai yra imperatyvi nuostata ir šalys negali susitarti kitaip⁴².

³³ FRANCK, Susan D. *The Liability* <...>, p. 17.

³⁴ Ten pat, p. 24.

³⁵ KOZUBOVSKA, Beata, DAUJOTAS, Rimantas. Arbitrų atsakomybė ir imunitetas nuo atsakomybės. *Teisė*, 2014, t. 92, p. 54.

³⁶ ALESSI, Dario. *Enforcing* <...>, p. 748.

³⁷ FRANCK, Susan D. *The Liability* <...>, p. D. *The Liability* <...>, p. 31.

³⁸ KOZUBOVSKA, B.; DAUJOTAS, R. *Arbitrų* <...>, p. 55.

³⁹ Rules of Ethics for International Arbitrators (1987) [interaktyvus. Žiūrėta 2016 m. rugpjūčio 19 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.trans-lex.org/701100>>.

⁴⁰ Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration (2014) [interaktyvus. Žiūrėta 2016 m. rugpjūčio 19 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.ibanet.org/Publications/publications_IBA_guides_and_free_materials.aspx>.

⁴¹ Arbitration Act 1996 [interaktyvus. Žiūrėta 2016 m. rugpjūčio 19 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/contents>>.

⁴² HARRIS, Bruce, et al. *Arbitration Act 1996: A Commentary. Fifth Edition*. Somerset: Wiley-Blackwell, 2014, p. 159.

3. Absoliutaus imuniteto taikymo Lietuvoje galimybės

Lietuvoje įstatymų leidėjas į KAI neįtraukė jokių nuostatų nei dėl arbitro atsakomybės, nei dėl jo imuniteto. Nei teismų praktikos, nei kitos literatūros šia tema Lietuvoje taip pat nėra⁴³. Todėl kyla klausimas, ar absoliutaus arbitro imuniteto teorija būtų galima.

Pirmiausia, vertinant, ar Lietuvoje egzistuoję teisinės prielaidos paduoti arbitrą į teismą, būtina pasakyti, jog, nesudarius tokių galimybių, apribojama asmens teisė kreiptis į teismą. Todėl visų pirma susiduriama su žmogaus teisių apsaugos problema. Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) praktikoje pažymima, kad Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos⁴⁴ 6 straipsnio 1 dalyje „garantuojama teisė kiekvienam kreiptis į teismą dėl savo civilinių teisių pažeidimo“⁴⁵. Tačiau Teismo praktikoje, nors nesusidurta su arbitro imuniteto klausimu, buvo sprendžiama dėl kitokio pobūdžio imuniteto, pvz., parlamentaro⁴⁶, ir EŽTT pateisino Jungtinėje Karalystėje galiojančią parlamentaro imuniteto doktriną tuo pagrindu, kad toks apribojimas neturi apskritai panaikinti asmens teisės kreiptis į teismą, siekti teisėto tikslo ir būti proporcingas, o asmeniui turi būti galimybė kitokiu būdu ginti savo pažeistas teises⁴⁷.

Vertinant, ar Lietuvoje egzistuoja šie EŽTT konstatuoti pagrindai arbitro imunitetui pagrįsti, atsakymas būtų teigiamas. Imuniteto arbitrai taikymas nepanaikina asmens teisės kreiptis į teismą, juo siekiama teisėto tikslo – apsaugoti arbitražo sprendimų pastovumą ir stabilumą, o tokia apsauga yra proporcinga, ypač atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje imunitetas taikomas ir teisėjams. Be to, nors arbitražo sprendimai negali būti skundžiami apeliacine tvarka, yra arbitražo sprendimų panaikinimo galimybė, o vienas iš arbitražo sprendimo panaikinimo pagrindų yra būtent pažeidimai, susiję su arbitru nepriklausomumu, taip pat viešąja tvarka.

Taigi, vertinant iš žmogaus teisių apsaugos perspektyvos, galima daryti išvadą, kad absoliutus arbitro imunitetas neprieštarautų Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnio 1 daliai, nes tokio imuniteto taikymas atitinka EŽTT suformuotas sąlygas.

Antra, analizuojant, ar Lietuvoje įmanomas absoliutus arbitro imunitetas, būtina atsižvelgti į Lietuvos Respublikos civilinio kodekso⁴⁸ (toliau – CK) 6.252 straipsnio 1 dalį, kurioje numatyta, jog šalių susitarimas dėl civilinės atsakomybės už nuostolius (žalą), padarytus dėl skolininko tyčios ar didelio neatsargumo, netaikymo ar jos dydžio apribojimo negalioja. Normos lingvistinė analizė leidžia teigti, kad nors apskritai susitarimai dėl civilinės atsakomybės ribojimo yra leidžiami, tačiau įstatymų leidėjas juos leidžia ne visada. Tokios pačios pozicijos laikomasi ir doktrinoje, teigiant, kad „draudžiami susitarimai, atsižvelgiant į kaltės formą ir laipsnį, jeigu žalos padaryta tyčia ar dėl didelio neatsargumo. Jeigu žalos padaryta esant paprastam neatsargumui, susitarimai dėl civilinės atsakomybės ribojimo ar panaikinimo galimi, išskyrus atvejus, kai žalos padaryta sveikatos sužalojimu, gyvybės atėmimu ar yra neturtinė“⁴⁹. Tokios pozicijos laikomasi ir teismų praktikoje. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad „tais atvejais, kai skolininkas neįvykdo sutartinės prievolės tyčia ar dėl didelio neatsargumo (didelio aplaidumo), jam kyla pareiga atlyginti nukentėjusios šalies patirtus nuostolius, priešastiniu ryšiu su-

⁴³ KOZUBOVSKA, B.; DAUJOTAS, R. Arbitrų <...>, p. 48.

⁴⁴ Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 96-3016.

⁴⁵ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 1975 m. vasario 21 d. sprendimas byloje *Golder v Jungtinė Karalystė*, Nr. 4451/70.

⁴⁶ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2002 m. gruodžio 17 d. sprendimas byloje *A v Jungtinė Karalystė*, Nr. 35373/97.

⁴⁷ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2002 m. gruodžio 17 d. sprendimas <...>.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262.

⁴⁹ MIKELĖNAS, Valentinas. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Prievolių teisė*. T. 1. Vilnius: Justitia, 2001, p. 348.

sijusius su sutarties pažeidimu, net ir tais atvejais, kai tokio dydžio nuostolių, sudarydamas sutartį, jis negalėjo numatyti kaip sutarties neįvykdymo pasekmės⁵⁰.

Todėl, įvertinus minėtą CK normą, galima teigti, kad Lietuvos teisė, neatsižvelgiant į žalos pobūdį, draudžia absoliutų arbitro imunitetą, nes šis imunitetas apsaugo nuo bet kokiais – tiek tyčiais, tiek neatsargiais – veiksmais padarytos žalos atlyginimo. Tačiau iš cituotos CK nuostatos galima daryti išvadą, kad Lietuvoje būtų galimas ribotas arbitrų imunitetas, kai arbitrams kiltų civilinė atsakomybė už žalą, padarytą tyčia ar dideliu neatsargumu. Kad tokia pozicija yra nusistovėjusi ir praktikoje, įrodo institucinių arbitražų, veikiančių Lietuvoje, taisyklės. Pavyzdžiui, Vilniaus komercinio arbitražo teismo Arbitražo procedūros reglamento⁵¹ 47 straipsnyje nurodyta, jog arbitrai <...> neatsako jokiems asmenims už jokių veiksmus ar apsirikimą arbitražo procese, išskyrus atvejus, kai toks atsakomybės ribojimas neleidžiamas pagal taikomą teisę. Taigi, tuo atveju, jei taikoma Lietuvos teisė, draudžianti atsakomybės ribojimą tyčios ar didelio neatsargumo atvejais, absoliutus arbitro imunitetas nebūtų galimas. Panaši taisyklė numatyta ir Lietuvos arbitražo teismo proceso reglamento (kodekso)⁵² 84 straipsnyje, kuriame nurodyta, kad nei Lietuvos arbitražo teismas, nei arbitras (arbitrai) nėra atsakingi nė vienai šaliai už bet kokius veiksmus, susijusius su ginčo nagrinėjimu arbitražu pagal šį reglamentą, išskyrus atvejus, kai tokie veiksmai ar neveikimas būtų sąmoningai neteisėti ar padaryti dėl didelio neatsargumo.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, galima daryti išvadą, kad Lietuvos teisė draudžia arbitrams taikyti absoliutų imunitetą, nes Lietuvoje negalimi susitarimai dėl atsakomybės ribojimo, kai ji padaryta tyčia ar dėl didelio neatsargumo. Tokia Lietuvos įstatymų leidėjo pozicija, žvelgiant iš arbitražo perspektyvų, sutampa su daugelio kitų valstybių reglamentavimu ar susiformavusia praktika ir, manytina, pakankamai apsaugo tiek arbitrus, tiek ir šalis, nes neleidžia piktnaudžiauti ieškiniiais dėl žalos atlyginimo, tačiau neskatina ir nebaudžiamumo.

Išvados

Apibendrinus straipsnyje išdėstytus argumentus, galima daryti šias išvadas:

- 1) *Nors absoliutus arbitro imunitetas grindžiamas būtinybe apsaugoti arbitražo proceso stabilumą, tačiau jis taikomas retai.* Absoliutus arbitro imunitetas grindžiamas tuo, kad arbitras iš esmės atlieka teisėjo funkcijas, o teisėjai turi imunitetą nuo civilinių ieškinių. Vis dėlto toks silogizmas nėra tinkamas, nes ir teisėjas ne visais atvejais yra apsaugotas, o arbitražas nėra vien teismo proceso kopija. Todėl absoliutaus imuniteto taikymas nėra dažnas reiškinys, o pasaulyje dominuoja riboto imuniteto taikymo arbitrams doktrina, sauganti tiek arbitrus nuo nepagrįstų ieškinių, tiek proceso šalis nuo arbitrų piktnaudžiavimo.
- 2) *Absoliutaus imuniteto arbitrams taikymas Lietuvoje yra nesuderinamas su galiojančiais teisės aktais.* Nors Europos Žmogaus Teisių Teismas formuoja praktiką, kad tam tikrais visuomenei svarbiais atvejais aiškiai įvardyti asmenys, pvz., parlamentarai, gali turėti imunitetą nuo atsakomybės, CK draudžia susitarimus, kurie ribotą atsakomybę tais atvejais, kai žala padaryta tyčia ar dėl didelio neatsargumo. Kadangi kituose įstatymuose, pvz., KAI, nėra kitokių nuostatų dėl arbitrų atsakomybės, tokia CK norma eliminuoja galimybę taikyti absoliutų imunitetą arbitrai.

⁵⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. vasario 27 d. sprendimas c. b. UAB „Melesta“ v Lex System GmbH, Nr. 3K-3-52/2013.

⁵¹ Vilniaus komercinio arbitražo teismo arbitražo procedūros reglamentas [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 21 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.arbitrazas.lt/failai/VKAT%20Dokumentai%20LT/2013%20VKAT%20AP%20Reglamentas_2015%2001%2001%20redakcija_be%20pried%C5%B3.pdf>.

⁵² Lietuvos arbitražo teismo proceso reglamentas (kodeksas) [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 21 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.arbitrazoteismas.lt/wp-content/uploads/2012/12/Reglamentas-20140710.pdf>>.

LITERATŪRA

Norminė medžiaga

1. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 96-3016.
2. Basic Principles of the Independence of the Judiciary, 1985 [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 12 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/IndependenceJudiciary.aspx>>.
3. UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985. With amendments as adopted in 2006 [interaktyvus. Žiūrėta 2016 m. rugpjūčio 12 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf>.
4. Lietuvos Respublikos teismų įstatymas. *Valstybės žinios*, 1994, nr. 46-851.
5. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262.
6. Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymas. *Valstybės žinios*, 1996, nr. 39-961. Naujos redakcijos įstatymas patvirtintas įstatymu Nr. XI-2089. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 76-3932;
7. Arbitration Act 1996 [interaktyvus. Žiūrėta 2016 m. rugpjūčio 19 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/contents>>.
8. Vilniaus komercinio arbitražo teismo arbitražo procedūros reglamentas [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 21 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.arbitrazas.lt/failai/VKAT%20Dokumentai%20LT/2013%20VKAT%20AP%20Reglamentas_2015%2001%2001%20redakcija_be%20pried%C5%B3.pdf>.
9. Lietuvos arbitražo teismo proceso reglamentas (kodeksas) [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 21 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.arbitrazoteismas.lt/wp-content/uploads/2012/12/Reglamentas-20140710.pdf>>.

Specialioji literatūra

10. ALESSI, Dario. Enforcing Arbitrator's Obligations: Rethinking International Commercial Arbitrators' Liability. *Journal of International Arbitration*, 2014, Vol. 6(31).
11. BELOHAVLEK, Alexander J. The Legal Nature of International Commercial Arbitration and the Effects of Conflicts between Legal Cultures. *Law of Ukraine*, 2011, Vol. 2.
12. BORN, Gary B.; MILES, Wendy. Global trends in international arbitration. [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 12 d.] Prieiga per internetą: <http://www.wilmerhale.com/uploadedFiles/WilmerHale_Shared_Content/Files/Editorial/Publication/GlobalTrends_InternationalArbitration.pdf>.
13. DOMINAS, Gediminas; MIKELĖNAS, Valentinas. *Tarptautinis komercinis arbitražas*. Vilnius: Justitia, 1995.
14. FRANCK, Susan D. The Liability of International Arbitrators: A Comparative Analysis and Proposal for Qualified Immunity. *New York Law School Journal of International & Comparative Law*, 2000, Vol. 20.
15. FOUCHARD, GAILLARD, GOLDMAN on *International Commercial Arbitration*. Edited by Emmanuel Gailard, John Savage. The Hague: Kluwer Law International, 1999.
16. HARRIS, Bruce, et al. *Arbitration Act 1996: A Commentary. Fifth Edition*. Somerset: Wiley-Blackwell, 2014.
17. HEBASHI, Hazem. Should arbitrator immunity be preserved under English law? *North East Law Review*, 2014, Vol. 2.
18. HWANG, Michael, et al. Claims Against Arbitrators for Breach of Ethical Duties. *Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation: The Fordham Papers*, 2007, Vol. 1.
19. KOZUBOVSKA, Beata; DAUJOTAS, Rimantas. Arbitrų atsakomybė ir imunitetas nuo atsakomybės. *Teisė*, 2014, t. 92;
20. KŪRIS, Egidijus, et al. *Lietuvos teisinės institucijos*. Vilnius: Registrų centras, 2011.
21. MIKELĖNAS, Valentinas. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Prievolių teisė*. T. 1. Vilnius: Justitia, 2001.
22. NEKROŠIUS, Vytautas. Vilniaus komercinio arbitražo teismas: faktai ir skaičiai. *Arbitražas: teorija ir praktika*, 2015, t. 1.
23. PARK, William W. Text and Context in International Dispute Resolution. *Boston University School of Law International Law Journal*, 1997, Vol. 15(191).
24. RASMUSSEN, Matthew. Overextending Immunity: Arbitral Institutional Liability in the United States, England, and France. *Fordham International Law Journal*, 2002, Vol. 26.
25. ROTHSCHILD, Jay L. Judicial Immunity for Acts Without Jurisdiction. *Fordham Law Review*, 1938, Vol. 7.
26. SENECKO, Alan E. Arbitration – Arbitrator Potentially Liable for Failure to Render a Decision. *Baer v. Tigerman*, 140 Cal. App. 3d 979 Cal. Rptr. 834 (1983). *Marquette Law Review*, 1983, Vol. 67.

27. WESTON, Maureen A. Reexamining Arbitral Immunity in an Age of Mandatory and Professional Arbitration. *Minnesota Law review*, 2006, Vol. 88.

28. Rules of Ethics for International Arbitrators (1987) [interaktyvus. Žiūrėta 2016 m. rugpjūčio 19 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.trans-lex.org/701100>>.

29. Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration (2014) [interaktyvus. Žiūrėta 2016 m. rugpjūčio 19 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.ibanet.org/Publications/publications_IBA_guides_and_free_materials.aspx>.

30. Tarptautinių žodžių žodynas [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 25 d.] Prieiga per internetą: <<http://www.zodynas.lt/tarptautinis-zodziu-zodynas/>>.

Teismų praktika

31. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 1975 m. vasario 21 d. sprendimas byloje *Golder v Jungtinė Karalystė*, Nr. 4451/70.

32. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2002 m. gruodžio 17 d. sprendimas byloje *A v Jungtinė Karalystė*, Nr. 35373/97.

33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. vasario 27 d. sprendimas c. b. UAB „Melesta“ v *Lex System GmbH*, Nr. 3K-3-52/2013.

34. JAV Masačusetso Aukščiausiasis Teismas. 1884 m. sprendimas byloje *Hoosac Tunnel Dock & Elevator Co. v. O'Brien*.

35. JAV apeliacinis teismas. 1977 m. balandžio 12 d. sprendimas byloje *Tamari v. Conrad*. [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 23 d.]. Prieiga per internetą: <<http://openjurist.org/552/f2d/778/tamari-v-p-conrad>>.

36. JAV Kalifornijos apeliacinis teismas. 1989 m. liepos 25 d. sprendimas byloje *Coopers & Lybrand v. Superior Court (Schwartz)* [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 23 d.]. Prieiga per internetą: <<http://law.justia.com/cases/california/court-of-appeal/3d/212/524.html>>.

37. Jungtinės Karalystės Lordų rūmai. 1974 m. vasario 12 d. sprendimas byloje *Sutcliffe v. Thackrah ir kt.* [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 23 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.trans-lex.org/311320>>.

38. Jungtinės Karalystės Lordų rūmai. 1975 m. liepos 14 d. sprendimas byloje *Arenson v. Casson Beckman Rutley & Co* [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 23 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.trans-lex.org/311310>>.

39. Airijos aukštasis teismas. 2005 m. liepos 29 d. sprendimas byloje *Patrick Redahan v. Minister for Education and Science* [interaktyvus. Žiūrėta: 2016 m. rugpjūčio 23 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ie.vlex.com/vid/redahan-minister-education-science-56488415>>.

PREREQUISITES AND PERSPECTIVES OF THE APPLICATION OF ABSOLUTE IMMUNITY TO ARBITRATORS

Tadas Varapnickas

S u m m a r y

This article examines the issues related to the absolute immunity of arbitrators. Under the jurisdictional theory of arbitration, arbitrator's functions are more or less the same as those of state judge. Whereas judges enjoy immunity from civil claims under international and national laws, the jurisdiction theory claims that arbitrators should enjoy the same immunity as judges. This article aims to verify the validity of the abovementioned statement and to analyze grounds for absolute immunity in arbitration.

In order to reveal the before mentioned issues, the author examines doctrine and case-law of foreign countries, including the most significant and historical judgments on judicial or arbitral immunities. The author also analyzes the opportunities to apply absolute immunity to arbitrators in Lithuania. In order to reveal this issue, author examines the case-law of the European Court of Human Rights as well as national legal regulation.

The article concludes that although jurisdiction theory of arbitration is one of the main theories of arbitration, absolute immunity of arbitrators is an exception and not the rule in national laws of various countries. Qualified immunity is predominant approach to the issue. Taking into account the legal regulation in Lithuania, absolute immunity is not allowed under the provisions of Civil Code, therefore qualified immunity should prevail in Lithuania as well.

Įteikta 2016 m. rugsėjo 22 d.

Priimta publikuoti 2016 m. gruodžio 29 d.